

Список використаних джерел

1. Про фізичну культуру і спорт: Закон України від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 14. Ст. 80.
2. Домбровська С. М., Вавренюк С. А., Палюх В. В. Державне регулювання фізичної культури та спорту в Україні : монографія. НУЦЗУ. 2020. 313 с.
3. Романенко Л. В. Організаційно-правові засади управління фізичною культурою та спортом в Україні: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків. 2019. 240 с.
4. Саннікова М. Актуальні проблеми правового регулювання та законодавства у сфері фізичної культури та спорту в Україні. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2019. № 3(71). С. 37- 42.
5. Чокля О.І., Фальковський А.О. Специфіка державно-правового регулювання фізичної культури і спорту в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 2(31). С. 3-9.
6. Моргунов О. А. Адміністративно-спортивне право як підгалузь 119 адміністративного права України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя. 2012. 207 с.
7. Журба М. А. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. *Актуальні проблеми держави і права*. 2017. С. 51-57.

***Возняк Галина Василівна,**
доктор економічних наук,
провідний науковий співробітник;
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»*

АДАПТАЦІЯ ВПО ДО ЖИТТЯ У ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАДАХ: ОКРЕМІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ

Війна в Україні, гостра фаза якої триває вже понад рік, окрім значних збитків та руйнувань, міграційної кризи і породженої нею значного навантаження на приймаючі громади, призвела до того, що все більшої ваги набувають проблеми захисту прав і гарантій внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та виконання належних зобов'язань держави в умовах посилення бойових дій. Питання надання публічних послуг, гарантування соціальних виплат, отримання спеціальних статусів, виплати вразливим верствам населення, захист прав дітей, забезпечення оперативного доступу до освітніх послуг, фінансова підтримка, забезпечення ВПО житлом – не повний перелік проблем, які потребують реагування і впровадження низки дієвих інструментів зі сторони різних рівнів публічної влади (національного, регіонального чи місцевого). З огляду на це важливо напрацювати та інформувати мешканців про такі інструменти, які сприятимуть адаптації, а відтак і інтеграції мешканців до життя у нових громадах.

Проблеми внутрішньої вимушеної міграції, а також інтеграції ВПО у приймаючий соціум та їхньої адаптації до нових умов життя перебувають у фокусі підвищеної уваги у світовому та вітчизняному науковому просторі [1; 2]. Разом з тим, нові виклики актуалізують питання швидкої адаптації внутрішньо переміщених осіб до життя в нових/приймаючих громадах.

В цьому контексті, схильні вважати, що найбільша відповідальність за захист прав та гарантій вимушених переселенців в межах своєї країни лежить на національних органах влади. Обов'язок держави – забезпечення, захист та підтримка свого населення, відповідальність за безпеку та благополуччя людей, які перебувають на території країни. Щоб унеможливити позбавлення прав осіб, які були вимушено переміщені, держава повинна гарантувати допомогу та вживати спеціальні заходи, які б відповідали рівню їх вразливості. Водночас, в суспільстві є розуміння того, що консолідація зусиль регіональної та місцевої влади, згуртованість населення, співпраця і взаємодопомога – це запорука інтеграції мешканців, що постраждали від війни до життя в нових громадах, а відтак і відновлення країни та стійкого поступу.

Так, серед найбільш характерних проблем чільне місце посідають: дефіцит доступного житла та законодавча заборона на оренду приватного житла для ВПО; відсутність чітких процедур придбання житла для ВПО. Першочергове завдання державної влади та влади на місцях - забезпечити тимчасовим житлом ВПО та гарантувати можливість ВПО зі звільнених територій повернутися додому. У випадках гострої необхідності можна пропонувати модульне житло, однак з часом слід надавати перевагу іншим, більш ефективним інструментам вирішення цієї проблеми. Законодавчого унормування потребують питання оренди приватного житла з метою подальшого розселення ВПО. Відкритим і надалі залишається питання створення єдиної інформаційної бази житлових приміщень, придатних для тимчасового проживання ВПО. Законодавче унормування цих проблем пришвидшило б процеси інтеграції переміщених осіб, частково зменшило б дефіцит доступного житла та понизило б градус соціальної напруги в громадах.

Серед можливих інструментів вирішення даної проблеми можуть бути такі:

- державні програми будівництва доступного житла для ВПО, в тому числі викуп у забудовників (на завершальних стадіях будівництва з чіткими і прозорими правилами);
- державні програми компенсації відновлення пошкодженого житла у деокупованих регіонах (як приклад, держава може компенсувати вартість робіт чи придбаних матеріалів);
- забезпечення житлом ВПО за рахунок міжнародної фінансової допомоги;
- придбання житла Державним фондом молодіжного кредитування з подальшою передачею у винайм ВПО;
- реконструкція закладів державної та комунальної власності;

- місцеві (обласні та на рівні громад) програми формування фондів житла;
- формування інформаційної бази даних щодо існування доступних місць тимчасового розміщення;
- будівництво житла модульного типу.

Іншою проблемою, яка потребує врегулювання є недосконала процедура реєстрації ВПО та оцінка їх потреб, неузгодження між відповідними державними інституціями (Мінсоцполітики, Пенсійного фонду та Державної міграційної служби). Неналежний облік ВПО та оцінка в їх потребах, ускладнюють реалізацію політики щодо підтримки ВПО як на державному та регіональному рівнях, так і в приймаючих громадах. Відсутність достовірних реєстрів ВПО в громадах; прозорої і зрозумілої методики оцінки та оновлення потреб не дозволяють органам влади на місцях та ОМС належно реагувати на них, а отже і передбачати чи залучати фінансові та інші ресурси. Така ситуація часто-густо призводить до хаотичного реагування з боку приймаючої громади та породжує непорозуміння та виникнення конфліктних ситуацій. В цьому сенсі важливо зазначити, що приймаючі громади мають різні можливості реалізації заходів з інтеграції ВПО, тому моніторинг та оцінювання стану – це ще один «ключ» до успішної інтеграції ВПО до життя на новому місці.

Можливими напрямками вирішення даної проблеми можуть бути:

- запровадження методики оцінки потреб ВПО;
- запровадження статистичного обліку ВПО в розрізі територіальних громад;
- вдосконалення цифрових сервісів (наприклад в застосунку «Дія»), які б дозволяли відслідковувати інформацію про отриману послугу, статус ВПО, його потребу тощо;
- вдосконалення Єдиної інформаційної бази даних про ВПО та узгодження її з іншими базами даних (Мінсоцполітики, Пенсійного фонду та Державної міграційної служби).

Інший зріз порушеної проблеми стосується зарегульованості, непрозорості та не до кінця пропрацьованих процедур призначення виплат внутрішньо переміщеним особам. Ця проблема має місце при оформленні допомоги для ВПО, пори оцифрування цієї послуги в застосунку «Дія». Наразі зберігається велике навантаження на соціальні служби на місцях в силу того, що: цифрова послуга в «Дії» не доступна, наприклад, для осіб, які були зареєстровані як ВПО до 24.02.2022 року і зазнали повторного переміщення; складно людям, які не мають біометричних документів, а отже не можуть зареєструватися через «Дію»; є складнощі при оформленні фінансової допомоги для осіб, які звертаються за довідкою про взяття на облік як ВПО після 24.02.2022 року «в живу» і при цьому перемістилися повторно (поновити потреби чи подати заново заяву теж проблема). Вирішення проблеми потребує якнайшвидшої автоматизації цих процесів, бо паралельне опрацювання звернень «вживу» і через «Дію» не сприяє швидкому задоволенню фінансових потреб мешканців, які потребують

допомоги, а відтак і посиленню процесів їх інтеграції до життя в нових громадах. Схильні вважати, що оновлена/доопрацьована цифрова послуга з отримання допомоги для ВПО в застосунку «Дія» з можливістю доступу ширшому колу отримувачів, які мають на це законні підстави та активізація процесів ухвалення рішень в «Дії», а також створення електронного кабінету ВПО сприятимуть вирішенню означеної проблеми.

В підсумку, варто наголосити, що проблеми інтеграції ВПО до життя в нових громадах не є остаточно вирішеними чи подоланими, і це не дивно, адже війна продовжується. Значна частина ВПО, території яких були звільнені, повернулася на додому, інші виїхали за кордон. Проблеми і потреби людей, які зараз втікають від війни мають вже дещо інший характер, а тому важливо постійно відслідковувати ці процеси, чути і розуміти якої допомоги вони потребують? Яких засобів до існування не вистачає? Люди, які вирішили залишитися в приймаючій громаді повинні відчувати себе повноправними мешканцями цієї спільноти, мати змогу сповна скористатися своїми конституційними правами та свободами, без жодних дискримінацій чи непорозумінь. Запропоновані інструменти покликані усунути перешкоди та пришвидшити процеси підтримки інтеграції ВПО до життя в нових громадах, посилити їх соціальну стійкість, створити умови для саморозвитку, стимулювати економічну активність, і найголовне – сприяти забезпеченню їх прав та свобод.

Список використаних джерел

1. Возняк Г.В., Савчук Н.В., Каспшишак А.В. Вимушена міграція в умовах війни в Україні: інституційні проблеми інтеграції до життя в нових громадах. Регіональна економіка. 2023. №1. С. 45-54.
2. Прасад А. В Україні 60% внутрішніх переселенців втратили роботу. Міжнародна організація міграції назвала ситуацію критичною. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/news/v-ukraini-60-vnutrishnikh-pereselentsiv-vtratile-robotu-mizhnarodna-organizatsiya-migratsii-nazvala-situatsiyu-kritichnoyu-03082022-7492>

*Гаврилюк Тетяна Вікторівна,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії,
права та соціально-гуманітарних дисциплін;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

РЕЛІГІЙНА САМОСВІДОМІСТЬ В УМОВАХ ЗМІН СОЦІО-ПОЛІТИЧНИХ НАРАТИВІВ

Від давніх часів релігія була не тільки джерелом духовної різноманітності, але й могутнім фактором формування суспільних структур